

Helsingin poliisilaitoksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi esitutkintalain, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 b §:n muuttamisesta

1 Lausuntopyyntö

Oikeusministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi esitutkintalain, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 b §:n muuttamisesta.

Esitys sisältää ehdotuksia rikosprosessin sujuvoittamiseksi muuttamalla oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain, esitutkintalain ja oikeudenkäymiskaaren säännöksiä.

2 Helsingin poliisilaitoksen lausunto

Suunnitellut uudistukset ovat yksittäisinä kannatettavia ja perusteltuja. Uudistusten tavoitteena on ollut rikosprosessin sujuvoittaminen ja nopeuttaminen. Tässä ei olla kaikilta osin onnistuttu. Ehdotetut muutokset saattavat tietyissä tapauksissa jonkin verran sujuvoittaa esitutkintaprosessia, mutta perusongelmaksi jää edelleen rikosprosessin massiivinen byrokratia, muotomääräykset sekä muut velvoitteet, jotka vievät itse rikosten tutkinta-ajasta kohtuuttoman siivun. Esityksessä kaavailut muutokset vähentävät esitutkinnan työtaakkaa marginaalisesti, eikä niillä yksittäisiä juttuja lukuun ottamatta tule olemaan merkittävää vaikutusta prosessin sujuvuuteen tai keston. Esitutkintaviranomaiset tekevät massiivisen määrän erilaisia pakollisia toimenpiteitä ja kirjauksia jutuissa, joissa on lähtökohtaisesti selvää, etteivät ne etene rikosprosessissa arkistoa pidemmälle.

2.1 Esitutkintaa ja syyteharkintaa koskevat muutosesitykset

2.1.1 Asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen selvittäminen

Luonnoksessa mainitun mukaisesti lainsäädäntö ei nykyisin mahdollista sitä, että syyttäjä tekisi jo esitutkintavaiheessa ratkaisun asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen ajamisesta, vaikka siihen saattaisi usein olla edellytykset jo tuossa vaiheessa. Jos syyttäjä ei ota ajaakseen asianomistajien yksityisoikeudellisia vaatimuksia, ei niitä olisi tarpeen myöskään selvittää esitutkinnassa.

Tämä tehostanee esitutkintaa erityisesti sellaisissa rikosasioissa, joissa on paljon asianomistajia ja joissa syyttäjä ei tule ajamaan asianomistajien yksityisoikeudellisia vaatimuksia.

2.1.2 Rikosilmoituksen kirjaaminen

Ehdotuksessa esitetään ETL 3 luvun 1 §:ssä säädettyä rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuutta muutettavaksi niin, että ilmoituksen tiedot voidaan myös liittää samasta rikoksesta aiemmin kirjattuun rikosilmoitukseen. Helsingin poliisilaitos pitää ehdotusta kannatettavana, joskaan voimassa olevan lain kirjausvelvollisuus ei nykyiselläänkään edellytä erillisten rikosilmoitusten kirjaamista. Samaa rikoskokonaisuutta koskevat ilmoitukset voitaisiin käsitellä yhdellä rikosilmoituksella, jos se on epäiltyjen rikosten laadun ja asian tarkoituksenmukaisen käsittelyn kannalta perusteltua. Tämä kirjaus on perusteltu ja tarpeellinen erityisesti huomioiden rikosasiat, joissa samassa rikosasiassa on esimerkiksi huomattavan suuri määrä asianomistajia.

Mitä tulee esityksessä mainittuihin häirintä- tai kuormitustarkoituksessa laadittuihin viesteihin tai viesteihin, jotka on tuotettu mitä ilmeisimmin mielenterveyden järkkymisen seurauksena, menettelyn tulisi olla mahdollisimman suoraviivainen. Ehdotuksessa todetaan, että kirjaamatta jättämisestä ei siis tehtäisi erillistä päätöstä, eikä ratkaisua tarvitsisi perustella. Tieto tällaisesta menettelystä tulisi kuitenkin merkitä esitutkintaviranomaisen muuhun asianhallintajärjestelmään esimerkiksi laillisuusvalvonnan tarpeita ajatellen. Poliisilaitos pitää Poliisiammattikorkeakoulun lausunnossa esitettyä menettelytapaa järkevänä. Näistä kirjattaisiin lyhyt S-ilmoitus ”poliisille tehty ilmoitus” joka päätetään peruste luitta pykäläviittauksella. Näin menetellen kirjeistä jää merkintä samaan järjestelmään, josta lähtökohtaisesti laillisuusvalvonnassa tai muutoin erilaisia poliisille tehtyjä ilmoituksia lähdetään jälkikäteen jäljittämään.

2.1.3 Esitutinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen

Ehdotus on kannatettava, vaikkakin varsin tulkinnanvarainen.

2.1.4 Ilmoitus epäillyn oikeuksista ja kuulusteltavalle tehtävät ilmoitukset

Kuulusteluissa asianosaisille tehtävien ilmoitusten lisääminen ei kaiketi sujuvoita esitutkintaa tai rikosprosessia. Käytännön kokemuksen perusteella valtaosassa rikosprosessissa käsiteltävissä jutuissa nyt ehdotettu ilmoitus ei vaikuta kuulustelun lopputulokseen. Ilmoittaminen mahdollisista lieventämisperusteista tulisi olla tapauskohtaisesti harkittavissa sellaisissa tilanteissa, joissa sillä voi olla merkitystä.

2.1.5 Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvollisuus sekä loppulausuntomenettely

Loppulausuntomenettelyä tulisi käyttää vain sellaisissa laajoissa ja oikeudellisesti vaikeaselkoisissa rikosasioissa, joissa se voi hyödyttää rikosprosessin myöhempiä vaiheita. Loppulausuntomenettely tavanomaisissa, vaikka vakavissakin jutuissa ei sujuvoita, vaan hidastaa prosessia. Tiivis esitutkintayhteistyö esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän välillä on luonnollisesti toivottava tavoitetilä, mutta nykyisillä resursseilla sen toteutuminen lain-säädäntöä muuttamalla ei taida toteutua.

2.1.6 Perusteluvollisuuden keventäminen

Esitetyllä muutoksella ei tule olemaan vaikutusta esitutkintaprosessin sujuvuuteen tai nopeuteen, sillä jatkossakin esitutkintaviranomaisen päätökset tulee perustella asian laadun ja laajuuden edellyttämällä tavalla. Perusteluiden laatu riippuu paljolti sen tekijän ammattitaidosta sekä päätösten kirjoittamiseen käytettävästä ajasta. Tutkinnanjohtajalla, jolla on vastuullaan jopa tuhansia rikosasioita, päätökset tulevat jatkossakin sisältämään valmiita päätöspohjia sekä esityksessä kritisoituja fraaseja.

2.1.7 Yleistiedoksianto laajoissa rikosasioissa

Ei lausuttavaa.

2.1.8 Tiedottaminen esitutkinnassa

Esitutkinnasta tiedottamista sääntelevään ETL 11 luvun 7 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus antaa henkilön nimi julkisuuteen, jos hän on itse antanut sen julkisuuteen tai suostunut siihen. Ehdotus on kannatettava. Nyt voimassa oleva ehdoton kieltä vahvistaa epäillyn nimeä on johtanut varsin koomisiin tilanteisiin esitutkinnasta tiedottamisesta, kun rikoksesta epäilty antaa medialle haastatteluja ja samaan aikaan tutkinnanjohtaja puhuu "50-vuotiaasta henkilöstä".

2.2 Ehdotusten vaikutukset ja muut huomiot

Esitutkintaprosessi kokonaisuutena huomioiden ehdotuksilla voidaan arvioida olevan lähinnä marginaalisia vaikutuksia sen sujuvuuteen ja nopeuteen. Jatkossa tulisi entistä rohkeammin kyseenalaistaa nykyinen rikosprosessi ja pohtia mahdollisuuksia sen keventämiseen merkittävästi esimerkiksi lievempien rikosasioiden osalta. Tällä hetkellä kirjaamistoimet, arkistointi ja muu prosessiin sisältyvä byrokratia vievät kohtuuttomasti resursseja muulta työltä.

Maarit Salomaa, Rikosylitarkastaja

Jari Koski, Rikostarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 05.08.2025 klo 13:30. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Lausunto

05.08.2025

Asiakirja: ID-25576461

Asia: POL-2025-76913

4 (4)

Helsingin poliisilaitos

Pasilanraito 11, PL 11, 00241 Helsinki

kirjaamo.helsinki@poliisi.fi

Puhelin 0295 470 011, Faksi 0295 411 622, poliisi.fi